

לכבוד: שר החינוך ויושב ראש המל"ג, מר נפתלי בנט,

חברי המל"ג

אנו כותבים אליכם על רקע פרסום הנוסח המוצע לקוד האתי להשכלה הגבוהה ("קוד אתי של ההתנהלות הראויה בתחומי חפיפה בין פעילות אקדמית לפעילות פוליטית"). בפתח הדברים נבקש שלא להיחפז ולקבל החלטות אשר להן השפעה מרחיקת לכת על אופי מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל ללא דיון ציבורי מעמיק. אין לנו ספק כי כולנו שותפים לרצון לחזק ולבצר את מעמד ההשכלה הגבוהה בישראל, אך הצעדים המוצעים עלולים, לדעתנו, לעשות את ההיפך הגמור.

"תפקידה המרכזי של ההשכלה הגבוהה הוא להרבות חכמה, לפתח את המחקר והחוקרים, לכתוב את העתיד ולהבטיח את הקידמה. עתיד מדינת ישראל תלוי בכך, לא פחות".

אם המשפט לעיל מוכר לכם, אין זאת בכדי. הוא נכתב על ידך, מכובדנו יושב ראש המל"ג, לפני חודשים ספורים בלבד, בדברי הברכה לבאי כנס ההשכלה הגבוהה.

אנו מסכימים איתך. עתיד מדינת ישראל תלוי בתפקוד ובאיכות מערכת ההשכלה הגבוהה. מדובר בלא פחות מנכס לאומי, ומשכך הוא, עלינו לשקול בזהירות יתרה ובתשומת לב מיוחדת כל שינוי במערכת רגישה וייחודית זו, אשר עד כה הגיעה להישגים מרשימים וסייעה להציב את ישראל בחזית המדינות המתקדמות.

נוסח הקוד האתי המונח בפנינו, מעלה מספר שאלות מהותיות העולות לנגד עינינו מתוך עיון ראשוני במסמך:

- הנוסח המוצע מרחיב את הגדרת המושג "פוליטי" באופן לא סביר או מידתי. הגדרה זו אינה מבחינה כהלכה בין הפוליטי לציבורי, בין הפוליטי למפלגתי, בין הפוליטי למוסרי, ובין הטפה שיטתית לבין דיון חופשי. הגדרה מרחיבה זו – אף שהיא מסויגת משהו בהמשך הנוסח המוצע – תדכא את חופש המחקר וההוראה, בייחוד בתחומי הרוח, החברה והמשפטים. הקוד המוצע עוטף שאלות של כלכלה, אתיקה, מוסר פוליטי ומשפט – ואולי גם שאלות הנוגעות למקורו של היקום ולתורת האבולוציה – ומכנה את כולן "פוליטיקה", שמקומה לא יכירנה באקדמיה.

מר אמיר אלשטיין

יו"ד הוועד המנהל

מר יוחנן פלסנר

נשיא

מר ברנרד מרכוס

יו"ד בינלאומי

פרופ' גרהרד קספר

יו"ד המועצה הבינלאומית

ד"ר ג'ורג' שולץ

יו"ד של כבוד

חברי הוועד המנהל

מר חן ליכטנשטיין

גב' מול מועלם

מר סלי מרידור

מר אבינועם נאור

עו"ד אבי פישר

מר אביעד פרידמן

ד"ר מיכל צור

מר יוסי קוצ'יק

מר עימאד תלחמי

המועצה הבינלאומית

השופט רוזלי סילברמן אבלה, קנדה

ד"ר מרטין אינדיק, ארה"ב

פרופ' ורנון בוגדנור, בריטניה

השופט דורית ביניש, ישראל

השופט סטיבן ברייר, ארה"ב

ד"ר איימי גוטמן, ארה"ב

ד"ר ג'וזף ג'ופה, גרמניה

השופט דליה דורנר, ישראל

פרופ' רונלד דניאלס, ארה"ב

השגריר צ'ארלס היל, ארה"ב

פרופ' משה הלברטל, ישראל

פרופ' מייקל וולצר, ארה"ב

פרופ' רוברט מנוקין, ארה"ב

פרופ' כריסטוף מרקשיס, גרמניה

השופט אברהם סופר, ארה"ב

מר ברט סטפנס, ארה"ב

פרופ' יהודה ריינהרץ, ארה"ב

פרופ' גבריאלה שלו, ישראל

השופט מאיר שמגר, ישראל

סגני נשיא

ד"ר ישי ג'סיין פרס, אסטרטגיה

פרופ' מרדכי קרמניצר, מחקר

פרופ' ידידיה צ' שטרן, מחקר

עמיתים בכירים

אלוף [מיל'] עמית אילון

פרופ' חנוך דגן

פרופ' תמר הרמן

פרופ' עמית כהן

פרופ' שחר ליפשיץ

פרופ' יותם מרגלית

פרופ' יובל פלדמן

פרופ' גדעון רהט

פרופ' יובל שני

פרופ' איתן ששינסקי

מייסד ונשיא לשעבר

ד"ר אריק ברמן

המכון הישראלי לדמוקרטיה

- הנוסח המוצע מרחיב ומקרר את השליטה והמעורבות הפוליטית במערכת ההשכלה הגבוהה. צעד זה מצטרף לאי אישור הרפורמה שביקשה להקים מנגנון שימנע מינויים פוליטיים במועצה להשכלה גבוהה. אנו רואים בכך פגיעה מסוכנת בעצמאות ההשכלה הגבוהה בישראל. מעורבות שלטונית כזו פוגעת בתפקיד החברתי של האקדמיה, שהרי הנכונות המתמדת לבחון באורח ביקורתי את המקובל והמוכן מאליו היא תנאי הכרחי למצוינות אקדמית ועל כן גם המפתח לתרומתה של ההשכלה הגבוהה לחברה ולכלכלה.
- הנוסח המוצע פוגע בחופש הביטוי של הסגל האקדמי. בכך הוא חותר תחת התשתית החוקתית של המדינה הרואה בחופש הביטוי בעניינים ציבוריים זכות מוגנת במיוחד שרק אינטרסים כבדי משקל יכולים להסיג אותה. חופש זה חשוב במיוחד באקדמיה בשל תפקידה לאתגר מוסכמות ובשל החשש שתפקידה הביקורתי יביא לניסיון של השלטון להשתקתה. מעבר למה שנאסר יגרום הקוד אם יאומץ לאפקט מצנן שיגביל עוד יותר את הביטוי במוסדות האקדמיים.
- כפי שצינה מועצת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים בגילוי הדעת שלה היום, הכוונה להחיל קוד אתי מוכתב על המערכת האקדמית בישראל סותרת את חוק המועצה להשכלה גבוהה (1958) הקובע (בסעיף 15) כי כל מוסד אקדמי בישראל יהיה בן-חורין לכלכל את ענייניו האקדמיים כראות עיניו.
- ניסוח קוד אתי איננו מלאכה לאדם אחד, ומוטב היה לו תידרש לנושא קבוצת חברי סגל ממוסדות אקדמיים שונים, תוך היוועצות בסטודנטים ואישי ציבור מזרמים שונים.

מצורף למכתב זה מסמך שחיבר ד"ר גיא לוריא ובו השוואה ראשונית ועמידה על ההבדלים המהותיים בין המצב המוצע בישראל ובין המצב הקיים בארצות הברית. אנו שבים ומבקשים שלא לקבל החלטות בעניין ללא דיון ציבורי נרחב. אנו מבקשים להופיע בפניכם ולהציג את עמדתנו זאת, וכן מזמינים אתכם להציג את עמדתכם בהרחבה בדיון שנקיים בעניין.

על החתום,

פרופ' ידידיה שטרן

סגן נשיא למחקר

י. שטרן י. שטרן

יוחנן פלסנר

נשיא המכון הישראלי
לדמוקרטיה

יוחנן פלסנר

פרופ' מרדכי קרמניצר

סגן נשיא למחקר

מרדכי קרמניצר

פרופ' חנוך דגן

עמית בכיר

חנוך דגן

המכון הישראלי
לדמוקרטיה